

**Θέσεις της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης
επί του Σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος
«Οργανισμός του Πανεπιστημίου Κρήτης» (αρ. πρωτ. Συμβουλίου 135/05-11-2014).**

Η ΓΣ (290η) του Τμήματος Κοινωνιολογίας συνεδρίασε στις 10-12-2014 και, μετά από εκτενή συζήτηση του Σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος «Οργανισμός του Πανεπιστημίου Κρήτης» (αρ. πρωτ. Συμβουλίου 135/05-11-2014) αλλά και σχετικών με αυτό το Σχέδιο παρατηρήσεων και προτάσεων που έχουν κατατεθεί γραπτώς από μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, κατέληξε στο παρακάτω κείμενο θέσεων ως προς **α.** τις βασικές γενικές αρχές που πρέπει να διέπουν την τελική διαμόρφωση του Οργανισμού του Ιδρύματος και **β.** ειδικότερα θέματα που πρέπει να προβλέπονται και να διασφαλίζονται σε διατάξεις του Οργανισμού του Ιδρύματος.

A. Γενικές αρχές στη διαμόρφωση του Οργανισμού του ΠΚ

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος Κοινωνιολογίας έχει εκφράσει στο παρελθόν την αντίθεσή της απέναντι στην αλλοίωση του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα καθώς και της αυτοτέλειας του πανεπιστημίου στη χώρα μας, την οποία επιχειρεί να εισάγει το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΑΕΙ, όπως αυτό διαμορφώθηκε από το 2011 και εξής. Έχει ειδικότερα τοποθετηθεί ενάντια στην επιχειρούμενη με πολλούς τρόπους ιδιωτικοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στην συνεπακόλουθη συρρίκνωση της δημοκρατικής οργάνωσης στην εσωτερική λειτουργία του πανεπιστημίου. Η τελευταία αποτυπώνεται στο νέο μοντέλο διακυβέρνησης που επέβαλαν οι νομοθετικές ρυθμίσεις από το 2011 και εξής, το οποίο συρρικνώνει αποφασιστικά το ρόλο των συλλογικών οργάνων συγκεντρώνοντας τις αποφασιστικές εξουσίες σε ολιγομελή ή μονοπρόσωπα όργανα, όπως το Συμβούλιο του Ιδρύματος, τον Πρύτανη, τον Κοσμήτορα και την Κοσμητεία, ενώ παράλληλα υποβαθμίζει τη συμμετοχή των υπολοίπων (πλην των ΔΕΠ) κατηγοριών προσωπικού και διατηρεί μια σκιά, αν όχι απλώς συμβολική, συμμετοχή των φοιτητών στα συλλογικά όργανα του πανεπιστημίου. Παράλληλα, εξωγενείς μηχανισμοί αξιολόγησης και «πιστοποίησης» των Προγραμμάτων Σπουδών υπό την αιγίδα του εξω-ακαδημαϊκού θεσμού της ΑΔΙΠ, υπονομεύουν και αυτή την αυτοτέλεια και αυτεξουσιότητα του ακαδημαϊκού έργου των Τμημάτων.

Σε ένα θεσμικό πλαίσιο με τα παραπάνω αρνητικά χαρακτηριστικά, η επικείμενη σύνταξη του Οργανισμού των πανεπιστημίων, δηλαδή, του «καταστατικού χάρτη» τους, είναι ένα κρίσιμο διακύβευμα, στο μέτρο που η γενικότητα αυτού του θεσμικού πλαισίου αφήνει μια ορισμένη ελευθερία στην πανεπιστημιακή κοινότητα να διαμορφώσει ένα νομικό κείμενο που να προστατεύει, όσο αυτό είναι δυνατόν, θεμελιώδη ακαδημαϊκά κεκτημένα. Προκειμένου όμως να υπηρετηθεί αποτελεσματικά αυτός ο στόχος είναι απαραίτητη μια διπλή προϋπόθεση: η ανάπτυξη εκτεταμένου θεσμικού διαλόγου, τόσο από άποψη χρόνου όσο και συμμετοχικών διαδικασιών, και η εξεύρεση βασικών συναινέσεων στο εσωτερικό της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Πιο συγκεκριμένα, βάσει των παραπάνω, η ΓΣ του Τμήματος Κοινωνιολογίας θεωρεί ότι το σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος του Οργανισμού του ΠΚ πρέπει να διέπεται από ορισμένες γενικές αρχές. Καταρχάς, δεδομένου ότι ο ισχύων νόμος για τα ΑΕΙ συνιστά ένα γενικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας το οποίο αφήνει στον Οργανισμό κάθε πανεπιστημίου να ρυθμίσει τις λεπτομέρειες της εφαρμογής του –εξ αυτού άλλωστε απορρέει και η ίδια η καινοτομία ύπαρξης Οργανισμού-, θεωρούμε προφανές ως γενικό πνεύμα του νόμου πως μια σειρά πράγματα που προβλέπει στις διατάξεις του συνιστούν δυνατότητες οι οποίες είναι στην ευχέρεια του κάθε ιδρύματος να θεσπίσει ή μη. Σε αυτή τη βάση άλλωστε, μολονότι ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα θέσπισης τριετών προπτυχιακών σπουδών, το προτεινόμενο σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού του Ιδρύματος διασφαλίζει ότι στο ΠΚ τα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών («πρώτου κύκλου», κατά το νόμο) είναι

τετραετή (δηλαδή, περιλαμβάνουν «ένα σύνολο μαθημάτων που αντιστοιχούν κατ' ελάχιστο σε 240 πιστωτικές μονάδες», όταν «κάθε ακαδημαϊκό έτος περιλαμβάνει εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αντιστοιχούν τουλάχιστον σε 60 πιστωτικές μονάδες»: Δ1/1.α, σ. 63).

Συνεπώς, οι διατάξεις του νόμου δεν έχουν όλες τον ίδιο βαθμό δεσμευτικότητας, υπό την έννοια πως οτιδήποτε επιτρέπεται βάσει του νόμου, δεν υποχρεώνει αναγκαστικά τα πανεπιστήμια να το εφαρμόσουν. Αντίστροφα, όταν ο νόμος δεν προβλέπει ρητά κάτι, π.χ. ένα όργανο, εύλογα μπορούμε να θεωρήσουμε ότι δεν το απαγορεύει από τη στιγμή που αυτό δεν αντίκειται στις διατάξεις του νόμου. _

Αντίθετα με την παραπάνω αρχή, το Σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού του ΠΚ το οποίο έχει μέχρι στιγμής κατατεθεί προς συζήτηση, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων στις διατάξεις του, κατά κανόνα περιορίζεται στην επί λέξει επανάληψη των διατάξεων του νόμου. Η επιλογή αυτή, εκτός από προχειρότητα, προδίδει βασική νομική άγνοια και βεβαίως άγνοια τις ίδιες της λειτουργίας του ακαδημαϊκού θεσμού. Είναι αμφίβολο κατά πόσο ένα τέτοιο προβληματικό νομικό κείμενο (θυμίζουμε την επιστολή στις 30/10/2014 του κ. Χρ. Γεραρή, Προέδρου του Συμβουλίου του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και Επίτιμου Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, προς τους Πρυτάνεις και Προέδρους Συμβουλίων των Α.Ε.Ι., σύμφωνα με την οποία είναι παράνομη η μεταφορά σε προεδρικό διάταγμα διατάξεων νόμου), μπορεί να αποτελέσει άξονα των προτάσεών μας. Εύλογα το εν λόγω Σχέδιο ΠΔ προκάλεσε αντιδράσεις εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΠΚ.

Η δεύτερη βασική αρχή που διέπει τις θέσεις μας για τον Οργανισμό αφορά στην έστω τυπική-νομική επαναφορά από τον ν. 4076/2012 του Τμήματος ως βασικής ακαδημαϊκής μονάδας. Ασχέτως από το πώς ερμηνεύει κανείς πολιτικά το νόμο και τη φιλοσοφία του, οι διατάξεις του προαναφερόμενου νόμου μας επιτρέπουν να επικεντρώσουμε τη στρατηγική μας στην τυπική-νομική αυτή αλλαγή σε σχέση προς τον ν. 4009/2011, ο οποίος μεταμφίεζε διάφορες ομάδες διδασκόντων που υλοποιούν Προγράμματα Σπουδών (ΠΣ) σε «Τμήμα» (βλ. σχετικά Α. Καλοκαιρινός, «Σχόλια στο Σχέδιο Οργανισμού του Πανεπιστημίου Κρήτης», 19.11.2014, σ. 3 – στο εξής: κείμενο Α. Καλοκαιρινού). Όπως έχει διεξοδικά αναδειχθεί από το προαναφερόμενο και άλλα κείμενα ατομικά ή συλλογικά με αφορμή το σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού του ΠΚ, η αναθεώρηση του ν. 4009 ως προς την κατ' ουσίαν αποκλειστικότητα της Σχολής ως βασικής ακαδημαϊκής μονάδας και η κατάργηση της Σχολής Μεταπτυχιακών Σπουδών, επιτρέπουν από νομική άποψη να θεωρήσουμε ότι επαναφέρουν την αξεδιάλυτη σχέση Τμήματος και ΠΣ, όχι μόνο ακαδημαϊκά αλλά και διοικητικά: επιτρέπουν, δηλαδή, να διαμορφωθεί στο ζήτημα αυτό ένας **Οργανισμός που θα περιορίζει στις λεπτομέρειές του το γενικό πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Κοσμητείας και του Κοσμήτορα ως προς τα ΠΣ και των τριών κύκλων σπουδών, και θα αναβαθμίζει επίσης σημαντικά την ευθύνη και τον αποφασιστικό ρόλο της Συνέλευσης των Τμημάτων (όπως ο νόμος μετονομάζεται τη «Γενική Συνέλευση») για τη λειτουργία και βελτίωση υπαρχόντων ΠΣ και την ίδρυση νέων ΠΣ.**

Δεδομένου, μάλιστα, ότι σε αυτό το ζήτημα πολλές διατάξεις του ν. 4009/2011 όπως αυτός αναθεωρήθηκε από τον ν. 4076/2012 δεν έχουν ακόμα προσαρμοστεί λεκτικά στην επαναφορά του Τμήματος ως βασικής ακαδημαϊκής μονάδας, βέβαια μπορεί να υποστηριχθεί ότι είναι ουσιαστικά αντίθετη με το πνεύμα του νόμου η διατύπωση του υπάρχοντος σχεδίου ΠΔ του Οργανισμού, σύμφωνα με την οποία η αρμοδιότητα της Συνέλευσης του Τμήματος περιορίζεται στην «εφαρμογή του προγράμματος σπουδών και τη συνεχή βελτίωση της μάθησης σε αυτό» (Γ26.1α). (Ενδεχομένως μόνο στα διατμηματικά ΠΣ δεν είναι εύκολο τόσο νομικά όσο και πρακτικά να περιοριστεί ο ρόλος της Κοσμητείας και του Κοσμήτορα της Σχολής). **Συνεπώς, βάσει της παραπάνω συλλογιστικής, θεωρούμε απολύτως συμβατή με το πνεύμα του νόμου μια ρητή διατύπωση στον Οργανισμό σύμφωνα με την οποία το περιεχόμενο όλων των ΠΣ ενός Τμήματος, δηλαδή προπτυχιακών και μεταπτυχιακών, θα τελεί υπό την έγκριση της Συνέλευσης του Τμήματος.** Παρότι, πράγματι, ο νόμος γενικά επιβάλλει γνωμοδοτικό ρόλο στο Τμήμα και τη Συνέλευσή του έναντι της Σχολής και των οργάνων της, τίποτα δεν αποκλείει ο

γνωμοδοτικός αυτός ρόλος να επαυξηθεί ποσοτικά και ποιοτικά και σε όλα ανεξαιρέτως τα ακαδημαϊκά θέματα να ορισθεί ρητά ότι απαιτείται η σύμφωνη γνώμη της Συνέλευσης του Τμήματος.

Τα παραπάνω είναι ιδιαίτερα κρίσιμο να διασφαλιστούν όσον αφορά τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) και τις διδακτορικές σπουδές («δεύτερο» και «τρίτο» κύκλο σπουδών αντίστοιχα, κατά το νόμο), και μάλιστα με νέες διατάξεις που θα διαμορφωθούν ειδικά για αυτή την περίπτωση, καθώς εδώ υπάρχει κενό νόμου, ιδιαίτερα ως προς τον τρόπο που θα διοικούνται τα ΠΜΣ, διότι:

1. ο ισχύων νόμος για τα ΠΜΣ του 2008 θα καταργηθεί μόλις ισχύσουν οι Οργανισμοί των πανεπιστημίων, ενώ παράλληλα
2. έχει καταργηθεί η Σχολή Μεταπτυχιακών Σπουδών χωρίς ωστόσο να έχουν προσαρμοστεί σε αυτό το δεδομένο όλες οι σχετικές διατάξεις του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου για τα ΑΕΙ. Εξάλλου,
3. αναπαράγοντας αυτό το έλλειμμα προσαρμογής, το σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού δεν προβλέπει πουθενά πώς θα διοικούνται τα ΠΜΣ.

Βασική θέση του Τμήματος Κοινωνιολογίας είναι ότι, βάσει και της γενικότητας και άρα της περιορισμένης δεσμευτικότητας πολλών διατάξεων του νόμου (όπως τη θέσαμε πιο πάνω), πουθενά δεν συνάγεται από το γράμμα του νόμου ότι ο Οργανισμός μας δεν μπορεί να διατηρήσει ορισμένες τουλάχιστον από τις υπάρχουσες δομές διοίκησης και συντονισμού των ΠΜΣ, όπως π.χ. το αιρετό αξίωμα της/του διευθυντή/διευθύντριας ή τη Συντονιστική Επιτροπή των ΠΜΣ, καθώς επίσης και την σε επίπεδο Ιδρύματος Επιτροπή των Μεταπτυχιακών Σπουδών. Ωστόσο, στο σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού του ΠΚ τα παραπάνω όργανα δεν αναφέρονται, ενώ δεν υπάρχει καμία νύξη σε διαδικασίες συντονισμού των ΠΜΣ (για τα ΠΜΣ και για τον Γ' κύκλο σπουδών, δηλ. τις διδακτορικές σπουδές, βλ. την οικεία ενότητα πιο κάτω).

B. Ειδικότερες παρατηρήσεις και προτάσεις σε βασικά θέματα

A. Προσόντα καθηγητών. Προτάσεις αναθεώρησης του σχεδίου ΠΔ του οργανισμού του Π.Κ.

1. Να υπάρξει σαφής προοδευτική ιεράρχηση των απαιτούμενων αμιγώς ακαδημαϊκών προσόντων, ανά βαθμίδα (στο σχέδιο που δημοσιοποιήθηκε τα εν λόγω προσόντα ουσιαστικά είναι όμοια και στις τρεις βαθμίδες).
1. Να απαλειφθεί η αναφορά, ως όντας μη ακαδημαϊκό προσόν, στη συμμετοχή ή στη διεύθυνση ειδικά «χρηματοδοτούμενων» ερευνητικών προγραμμάτων. Η χρηματοδότηση ή μη ενός προγράμματος δεν διασφαλίζει την ακαδημαϊκή διάσταση ενός προγράμματος.
2. Να απαλειφθεί ο προσδιορισμός «διεθνής» από την αναφορά στη μονογραφία ως ειδικό προσόν ή να διορθωθεί ως «πρωτότυπη διεθνώς».
3. Ο περιορισμός των αξιολογούμενων δημοσιεύσεων αποκλειστικά σε όσες περιλαμβάνονται σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά τα οποία αναγνωρίζονται από διεθνείς βάσεις δεδομένων είναι μεροληπτικός για ορισμένες πειθαρχίες, απαξιώνοντας δημοσιεύσεις που πραγματοποιούνται σε γλώσσες πλην της αγγλικής (ελληνική, γαλλική, γερμανική κλπ.), σε επιστημονικά περιοδικά ή συλλογικούς τόμους. Θα πρέπει ο προσδιορισμός τους να είναι πιο διασταλτικός, και να περιλαμβάνει κάθε δημοσίευση σε επιστημονικά περιοδικά τέτοια που να συνεισφέρει στην γνώση.
4. Το ίδιο διασταλτικός θα πρέπει να είναι ο προσδιορισμός του τρόπου εκτίμησης της αναγνώρισης του έργου του εκάστοτε υποψηφίου, η οποία δεν μπορεί να περιοριστεί στις ετεροαναφορές. Η δημοσίευση σε γλώσσες όπως η ελληνική, η γαλλική, η γερμανική κ.ά. δεν παρέχει προς το παρόν αξιόπιστους και μετρήσιμους τρόπους καταγραφής των ετεροαναφορών.

B. Ειδικότερες ρυθμίσεις

1. Να προσδιοριστεί η έδρα του Ιδρύματος και των Ακαδημαϊκών τμημάτων και σχολών
2. Να ενδυναμωθούν οι αρμοδιότητες των Γ.Σ των τμημάτων συγκριτικά με τα μονοπρόσωπα ή ολιγοπρόσωπα όργανα (Πρόεδρος, Κοσμήτορας, Κοσμητεία), ακαδημαϊκά και διοικητικά. Το ακαδημαϊκό τμήμα, κι όχι κάποιος «Πρόγραμμα Σπουδών», αποτελεί τη βασική ακαδημαϊκή, ερευνητική και διοικητική μονάδα. Ενδεικτικά αναφέρουμε να αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της Γ.Σ. του Τμήματος να εγκρίνει το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών. Δεν μπορεί το βασικό στοιχείο της ακαδημαϊκότητας να επαφίεται στη Σύγκλητο [Άρθρο Γ.10 παρ.(ζ)] ή στην «βούληση» 5 Καθηγητών [Δ.2 παρ.3 (σελ.63)]. Επίσης Τα ΠΜΣ εγκρίνονται από την Κοσμητεία. Το τμήμα απλώς εισηγείται (Άρθρο Δ.12 παρ. 2 σελ.72). Το τμήμα δεν μπορεί να έχει υποψήφιους διδάκτορες παρά μόνο μετά από έγκριση της Κοσμητείας (Άρθρο Δ.13 παρ. 1 σελ.73). Οι θέσεις «Εντεταλμένων Διδασκαλίας» προκηρύσσονται από την Κοσμητεία. Το τμήμα απλώς εισηγείται. (Άρθρο Ε.16 παρ.1 σελ.107).
3. Σχολές και προγράμματα με ασαφές περιεχόμενο: «Δια βίου μάθησης» και «Σύντομου Κύκλου».
4. Τα ECTS που μπορεί να πάρει ένας φοιτητής από άλλα ιδρύματα να μην ξεπερνούν το 10% του συνολικού προγράμματος σπουδών, ενώ θα πρέπει να εγκρίνονται από τη ΓΣ του τμήματος στο οποίο ανήκει ο φοιτητής κατά τη διαδικασία που ακολουθούμε για τις αναγνωρίσεις μαθημάτων από το ERASMUS.
5. Να υπάρχει πρόβλεψη στον Οργανισμό για τον αριθμό μελών ΔΕΠ που απαιτούνται, όχι μόνο για την απλή λειτουργία, αλλά και για την ανάπτυξη του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Περί Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών: δεδομένα, προβλήματα και γενικές προτάσεις

Ως προς τον τρόπο που το σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού χειρίζεται τα σχετικά ζητήματα, καταθέτουμε τις ακόλουθες παρατηρήσεις, που εκβάλλουν και σε ορισμένες βασικές προτάσεις (υπογραμμισμένες μέσα στο κείμενο):

1. Το σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού αναπαράγει εν είδει «copy-paste» τις σχετικές με τον δεύτερο και τρίτο κύκλο σπουδών πολύ γενικές διατάξεις του νόμου, διατηρώντας συνακόλουθα όλη την ασάφεια, αμφισημία ή αντιφάσεις που διακρίνουν εν προκειμένω το νόμο, οι οποίες οφείλονται: (α) στην κατάργηση της «Σχολής Μεταπτυχιακών Σπουδών» (που προέβλεπε ο ν.4009/2011) από τον μεταγενέστερο ν.4076/2012 (άρθρο 1 παρ. 3), χωρίς ωστόσο όλες οι διατάξεις του τελευταίου να έχουν προσαρμοστεί στο πνεύμα αυτής της κατάργησης, και (β) στην επαναφορά των Ακαδημαϊκών Τμημάτων (στη θέση των «Προγραμμάτων Σπουδών» που προέβλεπε ο ν.4009/2011) με διάταξη επίσης του ν.4076/2012 (άρθρο 4 παρ. 4), χωρίς ωστόσο να έχει εξαλειφθεί από πολλές διατάξεις του τελευταίου η αυτόνομη χρήση του όρου «Προγράμματα Σπουδών» (αυτόνομη από οποιαδήποτε αναφορά σε Τμήματα, δηλαδή).

2. Το αποτέλεσμα αυτής της αναπαραγωγής είναι ότι πουθενά στις σχετικές διατάξεις του σχεδίου ΠΔ του Οργανισμού δεν δηλώνεται ξεκάθαρα ως προϋπόθεση για την ύπαρξη και λειτουργία ΠΜΣ η σύνδεσή του με ένα Τμήμα αλλά ούτε εξασφαλίζεται ρητά ότι η επιστημονική ευθύνη για τα ΠΜΣ κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους -τόσο τα νέα ΠΜΣ όσο και εκείνα που είναι ήδη σε ισχύ- ανήκει στη Συνέλευση των Τμημάτων. Η τελευταία εμφανίζεται να έχει μόνο εισηγητικό χαρακτήρα προς την Κοσμητεία, γεγονός που αντιφάσκει με την προαναφερόμενη επαναφορά των Τμημάτων ως βασικών ακαδημαϊκών μονάδων. Μάλιστα, οι σχετικές διατάξεις δεν αναφέρονται καν στα ΠΜΣ που ήδη λειτουργούν (σημειωτέον, από το χειμερινό εξάμηνο του 2014-15, με νέο ΦΕΚ!), και περιγράφεται μόνο η διαδικασία που αφορά στην ίδρυση νέου ΠΜΣ σε κάθε Τμήμα, η οποία και ουσιαστικά αποσυνδέεται από τον κύριο ρόλο του Τμήματος στη λήψη της σχετικής απόφασης: η Συνέλευση του Τμήματος εισηγείται την ίδρυση ΠΜΣ στην Κοσμητεία, και εφόσον η Κοσμητεία την εγκρίνει, ο Κοσμήτορας συγκροτεί επιτροπή για την κατάρτιση ΠΜΣ και εισηγείται προς τον Πρύτανη την έγκρισή του, ενώ η τελική απόφαση είναι του Πρύτανη.

3. Εύλογη συνέπεια της μη επαρκούς προσαρμογής του νόμου στο δεδομένο της κατάργησης της «Σχολής Μεταπτυχιακών Σπουδών», το σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού που αντιγράφει σχεδόν επί

λέξει το νόμο δεν προβλέπει τον τρόπο που διοικούνται τα ΠΜΣ, ενισχύοντας έτσι τη δυνατότητα αποσύνδεσης των τελευταίων από τη Συνέλευση του Τμήματος. Πιο συγκεκριμένα: εκτός από τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύγκλησης, που πράγματι δεν προβλέπεται από τον ισχύοντα νομοπλαίσιο, στις διατάξεις του σχεδίου του Οργανισμού καταργούνται επιπλέον (δηλαδή δεν αναφέρονται) τόσο οι Διευθυντές των ΠΜΣ όσο και η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ). Το δεδομένο αυτό, αν συνδυασθεί με τον εισηγητικό χαρακτήρα της Συνέλευσης του Τμήματος που προαναφέραμε για την ίδρυση νέων ΠΜΣ και με το γεγονός ότι δεν υπάρχει αναφορά στα ήδη εν λειτουργία ΠΜΣ, εύλογα γεννάται το ερώτημα: ποιος έχει εν τέλει την ευθύνη των ΠΜΣ και πώς διοικούνται αυτά;

(Για όλα τα παραπάνω, βλ. Γ19: σ. 41, Γ26: σ. 46-48, Δ2: 64 και Δ12: σ. 73).

4. Το κενό που προκύπτει από αυτήν τη μη πρόβλεψη, εκτός του ότι αντιφάσκει με την επαναφορά του Τμήματος ως βασικής ακαδημαϊκής μονάδας, αντιβαίνει και προς την απόφαση του ίδιου ΥΠΕΠΘ, σύμφωνα με την οποία, από τη στιγμή που τίθενται σε ισχύ οι Οργανισμοί των ΑΕΙ, παύει να ισχύει ο νόμος του 2008 «Θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές σπουδές» βάσει του οποίου λειτουργούσαν ως τώρα τα ΠΜΣ. Από αυτό συνάγεται ότι ο Οργανισμός κάθε πανεπιστημίου πρέπει να προβλέπει τον τρόπο που διοικούνται και λειτουργούν τα ΠΜΣ του ιδρύματος, στο πλαίσιο του νέου νόμου για τα πανεπιστήμια.

5. Δεδομένου ότι ο νέος νόμος δεν περιέχει διατάξεις για το θεσμικό πλαίσιο για τις μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές (αφού καταργήθηκε η Σχολή Μεταπτυχιακών Σπουδών»), είναι προφανές ότι εναπόκειται στην ακαδημαϊκή κοινότητα του κάθε πανεπιστημίου να προβλέψει μέσα στον Οργανισμό της μια διαδικασία διεύθυνσης και συντονισμού των ΠΜΣ μέσω των Τμημάτων, διασφαλίζοντας ρητά των έλεγχο των μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών από αυτά. Βάσει των παραπάνω, ακόμα κι αν θεωρήσουμε ότι δεν αντιβαίνει στο πνεύμα του νόμου η εισηγητική και μόνο αρμοδιότητα της Συνέλευσης του Τμήματος (προς την Κοσμητεία) για την ίδρυση νέων ΠΜΣ, τίποτα δεν εμποδίζει οι Οργανισμοί των πανεπιστημίων να διατηρήσουν τις ισχύουσες δομές διεύθυνσης των ΠΜΣ, δηλαδή τον Διευθυντή και τη ΣΕ, εκλεγμένα από τις Συνελεύσεις των Τμημάτων (ή των Τομέων). Διαφορετικά, γινόμαστε ανακόλουθοι: εάν τα παραπάνω δεν προβλέπονται ρητά από τον Οργανισμό του ΠΚ, αναθέτοντας έστω στον Εσωτερικό Κανονισμό του Ιδρύματος για τα Μεταπτυχιακά να ρυθμίσει τις λεπτομέρειες, οι μόλις προ λίγων μηνών εγκεκριμένοι από τη Σύγκλητο νέοι Κανονισμοί πολλών ΠΜΣ –μεταξύ αυτών και εκείνος του ΠΜΣ «Κοινωνιολογία»–, οι οποίοι προβλέπουν τα παραπάνω όργανα, αυτομάτως εκπίπτουν, ακυρώνονται. Με την ίδια λογική, ο Οργανισμός του ΠΚ πρέπει να κατοχυρώνει την ύπαρξη και λειτουργία της Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών του Ιδρύματος.

6. Ως προς την εισαγωγή διδάκτρων σε ΠΜΣ, η αρμοδιότητα του Συμβουλίου του Ιδρύματος να αποφασίζει σχετικά δεν μπορεί είναι τόσο γενική και αδιαφοροποίητη όπως παρουσιάζεται στο Σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού (Δ12.5, σ. 74). Ο Οργανισμός οφείλει να ενσωματώνει συγκεκριμένες προϋποθέσεις και περιορισμούς στην εισαγωγή διδάκτρων, όπως αυτά τα ζητήματα έχουν τεθεί στην Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών, στη Σύγκλητο αλλά και σε σχετική απόφαση του Συμβουλίου του Ιδρύματος (ΙΔ΄ Συνεδρία, 15.09.2014). Μεταξύ αυτών των περιορισμών και προϋποθέσεων, τα οποία πρέπει να γίνουν αντικείμενο ευρύτερης συζήτησης εντός της πανεπιστημιακής κοινότητας, ο Οργανισμός πρέπει απαραίτητως να προβλέπει τα ακόλουθα, ορισμένα από τα οποία αναφέρονται και στην παραπάνω απόφαση:

(α) ότι δεν είναι δυνατό να επιβάλλονται δίδακτρα σε ΠΜΣ που θεραπεύουν τη βασική επιστήμη του Τμήματος, που προσφέρουν, δηλαδή, τον βασικό-γενικό κορμό μεταπτυχιακής γνώσης ως συνέχεια και εμπάθουση, επιστημονική και ερευνητική, του πρώτου κύκλου σπουδών, και

(β) ότι προϋπόθεση για να εγκριθούν δίδακτρα από τα αρμόδια όργανα του ΠΚ σε προτεινόμενο ΠΜΣ είναι να υπάρχει συγκεκριμένη και επαρκής αιτιολόγηση της χρείας αυτών των διδάκτρων και επιπλέον μια τέτοια ανάγκη να τεκμαίρεται από ιδιάζοντα χαρακτηριστικά του ΠΜΣ (π.χ. τη σχέση με εφαρμοσμένη έρευνα ή με ιδιαίτερες ανάγκες της αγοράς εργασίας). Εναλλακτικά, θα μπορούσε να ενσωματωθεί στο σημείο αυτό η ίδια η απόφαση του Συμβουλίου του Ιδρύματος, σύμφωνα με την οποία «δίδακτρα είναι δυνατό να επιβληθούν, κατά την κρίση των αρμοδίων

οργάνων του Ιδρύματος, σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών τα οποία αποβλέπουν στην εφαρμογή της επιστήμης και ανταποκρίνονται αποδεδειγμένα σε ιδιαίτερες ανάγκες της αγοράς εργασίας, λαμβανομένου υπόψη του χρονικού πλαισίου πραγματοποίησής τους. Για τον ορισμό διδασκτρων θα πρέπει επίσης να συντρέχουν απαραίτητα όλες οι προϋποθέσεις που προβλέπει η σχετική απόφαση του Συμβουλίου. Η διαχείριση των εσόδων των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών και η ανανέωση της λειτουργίας τους γίνονται επίσης σύμφωνα με όσα καθορίζει η παραπάνω απόφαση του Συμβουλίου του Ιδρύματος» (ΙΔ' Συνεδρία του Συμβουλίου του Ιδρύματος, 15.09.2014).

7. Πέραν όσων αναδείξαμε πιο πάνω ως προς τις ελάχιστες, αν όχι ουσιαστικά ανύπαρκτες, αρμοδιότητες που το σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού επιφυλάσσει για τα Τμήματα στον καθορισμό των σπουδών δεύτερου και τρίτου κύκλου, **ως προς τον τρίτο κύκλο σπουδών, τις διδακτορικές σπουδές, εγείρονται και άλλα προβλήματα που μεταβιβάζουν αρμοδιότητες από τα Τμήματα προς όργανα της Σχολής, ως μη όφειλαν:** διότι κάτι τέτοιο βρίσκεται σε προφανή αντίθεση προς το δεδομένο της κατάργησης της «Σχολής Μεταπτυχιακών Σπουδών» αλλά και της Σχολής ως βασικής ακαδημαϊκής μονάδας, προς όφελος του Τμήματος. Έτσι, όπως έχει τονισθεί (βλ. σχετικά Κ. Τζανάκης «Μερικές παρατηρήσεις πάνω στο “Σχέδιο ΠΔ για τον Οργανισμό του ΠΚ”, 20.11.2014, σ. 6 –στο εξής, κείμενο Τζανάκη, και κείμενο Α. Καλοκαιρινού, σ. 5), είναι προβληματικές, διόλου αυτονόητες και χρήζουν αναθεώρησης οι διατάξεις του σχεδίου ΠΔ του Οργανισμού σύμφωνα με τις οποίες **(α)** καταργείται η επταμελής επιτροπή κρίσης διδακτορικής διατριβής και στη θέση της προβλέπεται τριμελής επιτροπή που ορίζεται από την Κοσμητεία, και **(β)** το Τμήμα δεν μπορεί να έχει υποψήφιους διδάκτορες παρά μόνο μετά από έγκριση της Κοσμητείας.

8. Ειδικότερο και επίσης σοβαρό πρόβλημα που αφορά στις διδακτορικές σπουδές είναι ότι το σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού υιοθετεί την εισαγωγή υποχρεωτικών μαθημάτων (και μάλιστα την υποχρεωτική τους παρακολούθηση) (βλ. Δ1.γ, σ. 63 και Δ13.2, σ.73-74), χωρίς καν να λαμβάνει υπόψη την δυνατότητα υπό όρους απαλλαγής των υποψηφίων διδασκτρων από την παρακολούθηση των μαθημάτων αυτών, την οποία προβλέπει ο ν.4009/2011! Η υποχρέωση παρακολούθησης προγράμματος μαθημάτων στο διδακτορικό είναι πρακτική διόλου αυτονόητη με βάση τα διεθνή δεδομένα και η οποία δεν απαντά ούτε είναι εφαρμόσιμη σε όλες τις επιστήμες. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι η υποχρεωτικότητα των μαθημάτων αυτών δεν επιβάλλεται από κάποια υποτιθέμενα ενιαία και αδιαμφισβήτητα επιστημονικά κριτήρια αλλά από στενά εννοούμενες ανάγκες συγκρισιμότητας των τίτλων σπουδών (και άρα τυποποίησης και πιστοποίησής τους μέσω των πιστωτικών μονάδων), ώστε να διευκολυνθεί η κινητικότητα υποψηφίων διδασκτρων ή νέων διδασκτρων σε διεθνή περιβάλλοντα. Η ανάγκη αυτή μπορεί να υπηρετηθεί με άλλους τρόπους τυποποίησης και υπολογισμού πιστωτικών μονάδων, και όχι με υποχρεωτικά μαθήματα! Εύλογα θεωρείται ότι ο νόμος ως προς την υποχρεωτικότητα των μαθημάτων στο διδακτορικό οφείλει να και θα τροποποιηθεί (βλ. σχετικά κείμενο Α. Καλοκαιρινού, σ. 5), ενώ ο Οργανισμός του ΠΚ, αν την θεσπίσει τώρα, δύσκολα θα απαλλαγεί από αυτήν στο μέλλον. Προτείνουμε να μην προβλέπονται υποχρεωτικά διδακτορικά μαθήματα στον Οργανισμό του ΠΚ.

Σημείωση: Μια τέτοια ρύθμιση, άλλωστε, επειδή πρακτικά είναι εξαιρετικά δύσκολο να υπηρετηθεί με το υπάρχον διδακτικό και επιστημονικό προσωπικό των ΑΕΙ και με τα ισχύοντα δεδομένα της σχεδόν μηδενικής ανανέωσης του, θα καταστήσει κανόνα μια άλλη προβληματική πρόβλεψη του νόμου, την οποία το σχέδιο ΠΔ του Οργανισμού υιοθετεί αυτούσια, μετατρέποντάς την από δυνατότητα σε υποχρέωση: την πρόβλεψη καθηγητές που έχουν αποχωρήσει λόγω συνταξιοδότησης να μπορούν να διδάσκουν μαθήματα, μεταξύ των οποίων και εκείνα των μεταπτυχιακών ή/και διδακτορικών σπουδών (βλ. Ε.19, σ.113-114). Εύλογα μπορούμε να υποθέσουμε ότι η πρόβλεψη αυτή συνδέεται ιδιαίτερα με την εισαγωγή υποχρεωτικών μαθημάτων στις διδακτορικές σπουδές, καθώς εκεί θα υπάρξει η πιο επιτακτική και άμεση ανάγκη για διδάσκοντες. Αν υιοθετηθεί χωρίς κανένα περιορισμό αυτή η δυνατότητα από τον Οργανισμό του

Ιδρύματος, όχι μόνο κινδυνεύει να κλείσει ο δρόμος στην ανανέωση του διδακτικού και επιστημονικού προσωπικού του ΠΚ, αλλά θα δημιουργήσει επιπλέον προβλήματα στο βαθμό που θα είναι πολύ δύσκολο να ασκηθεί επαρκής συλλογικός έλεγχος από το Τμήμα στην άσκηση διδακτικών καθηκόντων από συνταξιοδοτηθέντες καθηγητές, «που δεν είναι πλέον υπάλληλοι του ΠΚ, ενώ ταυτόχρονα διατηρούν το κύρος του καθηγητή με πολυετή παρουσία στο Ίδρυμα» (βλ. κείμενο Κ. Τζανάκη, σ. 10). Θεωρούμε ότι και η πρόβλεψη αυτή, ως στενά συνδεδεμένη με την εισαγωγή υποχρεωτικών μαθημάτων στο διδακτορικό, οφείλει επίσης να επανεξεταστεί σοβαρά κατά την σύνταξη του Οργανισμού.